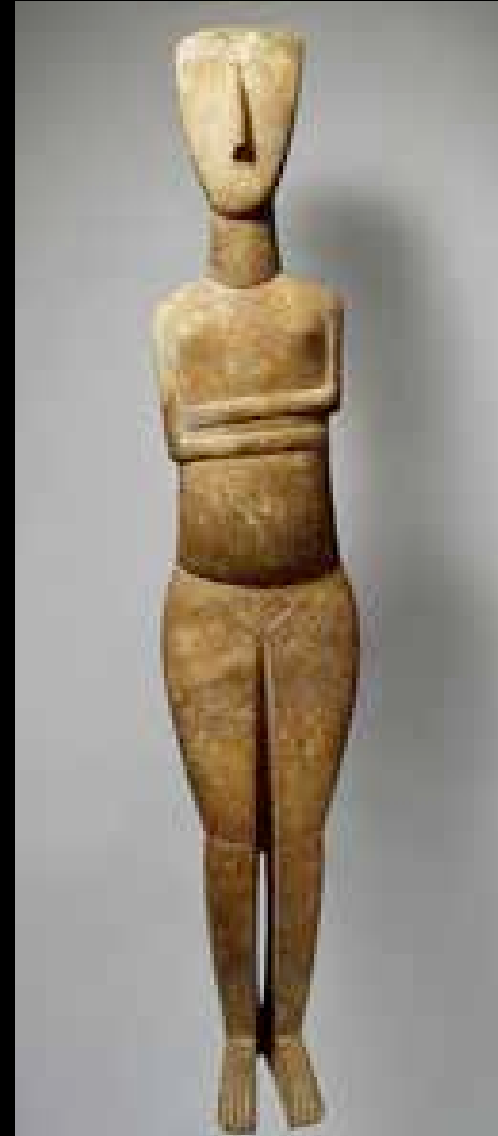

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Τα λίθινα ανθρωπόμορφα κυκλαδικά ειδώλια αποτελούν την ευχή αλλά και την κατάρα της κυκλαδικής αρχαιολογίας

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Τάφοι επιφανειακοί => Τυχαία ανακάλυψη => Ειδώλια

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Ειδώλια => Μοντέρνοι καλλιτέχνες (Πικάσο, Μοντλιάνι, Μούρ, Μπρανκούζι)

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

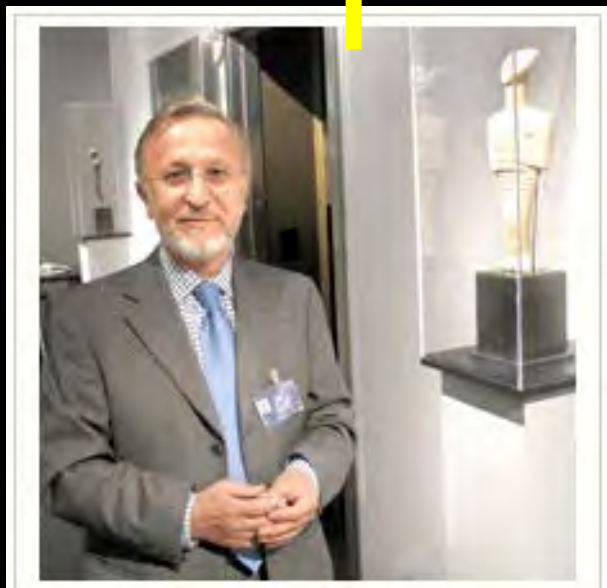
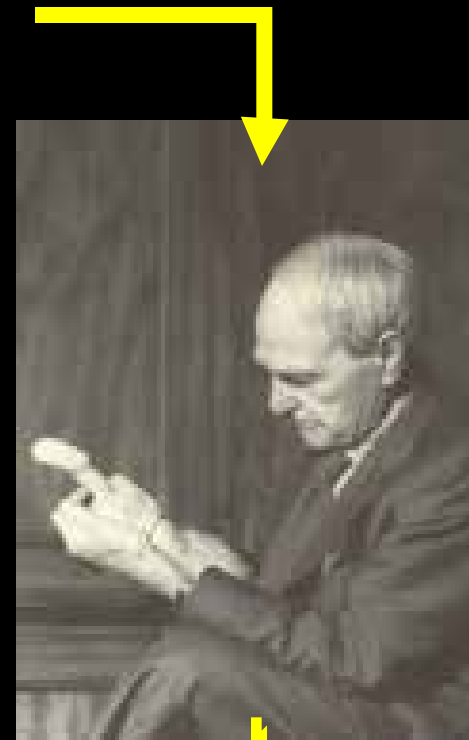
Μοντέρνοι καλλιτέχνες => Συλλέκτες => Αρχαιοκαπηλία

"This is the best Cycladic figure on earth," Torkom Demirjian, president of Ariadne Galleries in New York, said of the 3500 BC carved stone figure priced at \$2.6 million. Demirjian hopes to interest Russians in antiquities of regional interest, such as Scythian gold, a highlight of the Hermitage Museum in St. Petersburg.

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Φαύλος κύκλος ανατροφοδότησης της συστηματικής και εκτεταμένης αρχαιοκαπηλίας

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Μελέτες νεκροταφείων => 1 ειδώλιο ανά 10 τάφους. Επομένως...

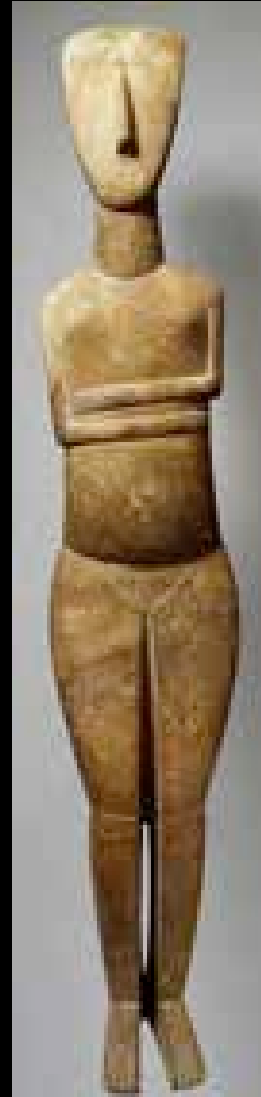
Στα 1200 ειδώλια άγνωστης προέλευσης αντιστοιχούν 12.000 συλημένοι τάφοι!!!

ΠΚ Ι-ΙΙΑ Νεκροταφεία	Σύνολο τάφων	Τάφοι με ειδώλια	%
Πλαστηράς	12	1	8
Ακρωτήρι	24	5	21
Αγ. Ανάργυροι	22	1	5
Ροδινάδες	4	0	0
Κάψαλα	11	1	9
Δωκαθίσματα	23	2	9
Γλύφα	24	3	12
Πύργος	58	2	3
Κρασσάδες	50	3	6
Χαλανδριανή	640 (185)	22 (6)	3 (3)

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Η καλλιτεχνική υπερεκτίμηση των ειδωλίων είχε ολέθριες συνέπειες για την επιστημονική προσέγγιση του κυκλαδικού πολιτισμού:

- 1) Οδήγησε σε εκτεταμένη αρχαιοκαπηλία
- 2) Κατάστρεψε για πάντα το αρχαιολογικό περιβάλλον (context) πολλών νεκροταφείων
- 3) Μας στέρησε για πάντα τη δυνατότητα να μελετήσουμε όχι μόνο τα ειδώλια αλλά και πληθώρα ευρημάτων μέσα στο αρχαιολογικό τους περιβάλλον
- 4) Οδήγησε στη δημιουργία μεγάλου αριθμού κίβδηλων ειδωλίων που δημιουργούν προβλήματα στην αναγνώριση τύπων και παραλλαγών.
- 5) Οδήγησε σε προβλήματα ερμηνείας και μεγάλα κενά στη γνώση μας για τον κυκλαδικό πολιτισμό

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Η καλλιτεχνική υπερεκτίμηση των ειδωλίων είχε ολέθριες συνέπειες για την επιστημονική προσέγγιση του κυκλαδικού πολιτισμού:

6) Τα ειδώλια αντιμετωπίστηκαν ως έργα τέχνης, όχι ως αρχαιολογικές μαρτυρίες που μπορούν να δώσουν πληροφορίες για τη ζωή των ανθρώπων στο παρελθόν

7) Ο ίδιος τρόπος προσέγγισης εφαρμόστηκε και σε άλλα αντικείμενα που αντιμετωπίστηκαν ως έργα τέχνης (μαρμάρινα αγγεία)

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Η καλλιτεχνική υπερεκτίμηση των ειδωλίων είχε ολέθριες συνέπειες για την επιστημονική προσέγγιση του κυκλαδικού πολιτισμού:

8) Η υπερεκτίμηση των ειδωλίων οδήγησε σε μια ευρύτερα υπερεκτιμημένη θεώρηση ολόκληρου του κυκλαδικού πολιτισμού και των κατοίκων των Κυκλάδων

9) Ιδεοληψία: οι κυκλαδίτες είχαν πνευματικές ανησυχίες και υψηλό καλλιτεχνικό αισθητήριο, φορείς ενός μεγάλου πολιτισμού, πρόδρομου του αρχαίου και σύγχρονου δυτικού πολιτισμού

Προβλήματα της μελέτης των πρώιμων Κυκλάδων

Για το λόγο αυτό η σημερινή ομιλία

Όχι μια κατηγοριοποιημένη παρουσίαση του υλικού πολιτισμού των πρώιμων Κυκλάδων (οικίες, τάφοι, ειδώλια, κεραμική, εργαλεία) αλλά...

...μία απόπειρα Ιστορικής Ανασύνθεσης
της ανθρώπινης κατοίκησης στις πρώιμες Κυκλάδες
βασισμένη στον υλικό πολιτισμό

Μέση Παλαιολιθική περίοδος (100.000-35.000 π.Χ.)

Οι Κυκλάδες δεν είναι σύμπλεγμα νησιών αλλά ένα νησί με μικρότερα δορυφορικά νησιά

Πρόσφατα ευρήματα στη Στελίδα Νάξου δείχνουν κατοίκηση από το 50.000 π.Χ.

Homo Neanderthal(?)

Μεσολιθική περίοδος (10.000-7.000 π.Χ.)

Οι Κυκλάδες αποκτούν τη
σημερινή τους μορφή

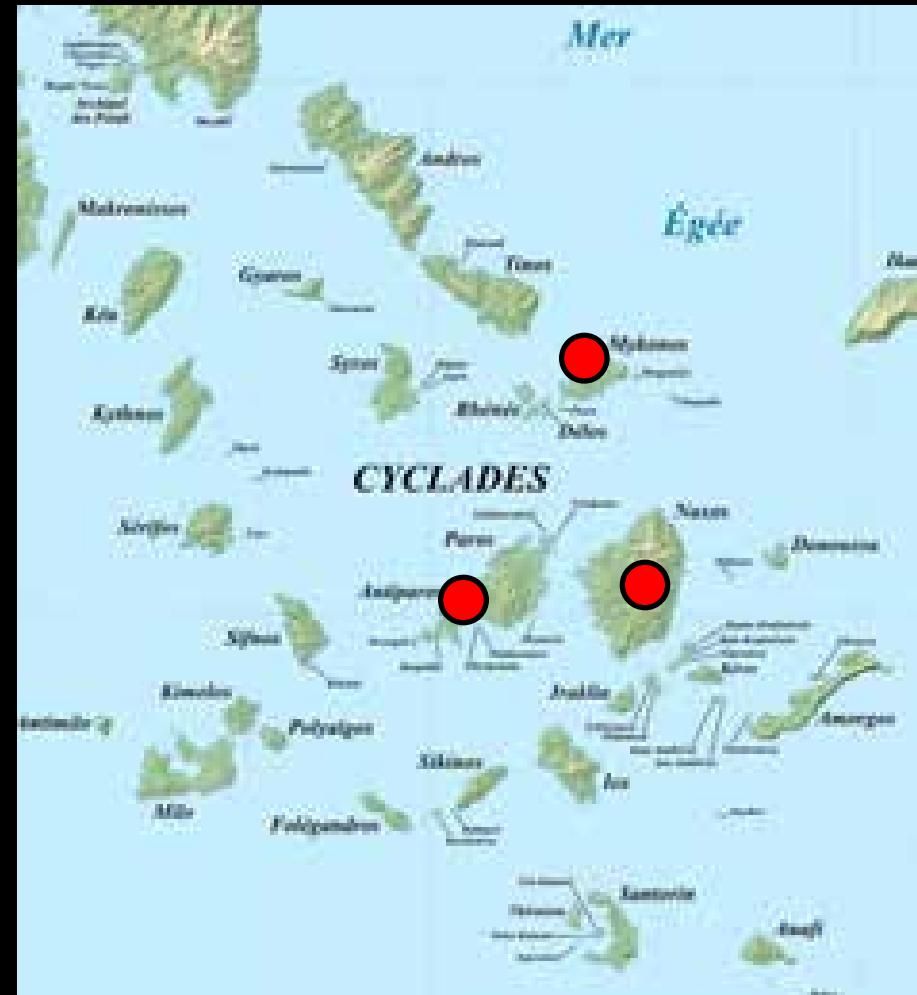
Ναυσιπλοΐα = Μηλιακός
οψιανός σε Νάξο και Ερμιονίδα

Σταθερές εγκαταστάσεις (δάπεδο)
και νεκροταφείο κυνηγών-
τροφοσυλλεκτών στην Κύθνο

Ύστερη Νεολιθική (5.500-4.500 π.Χ.)

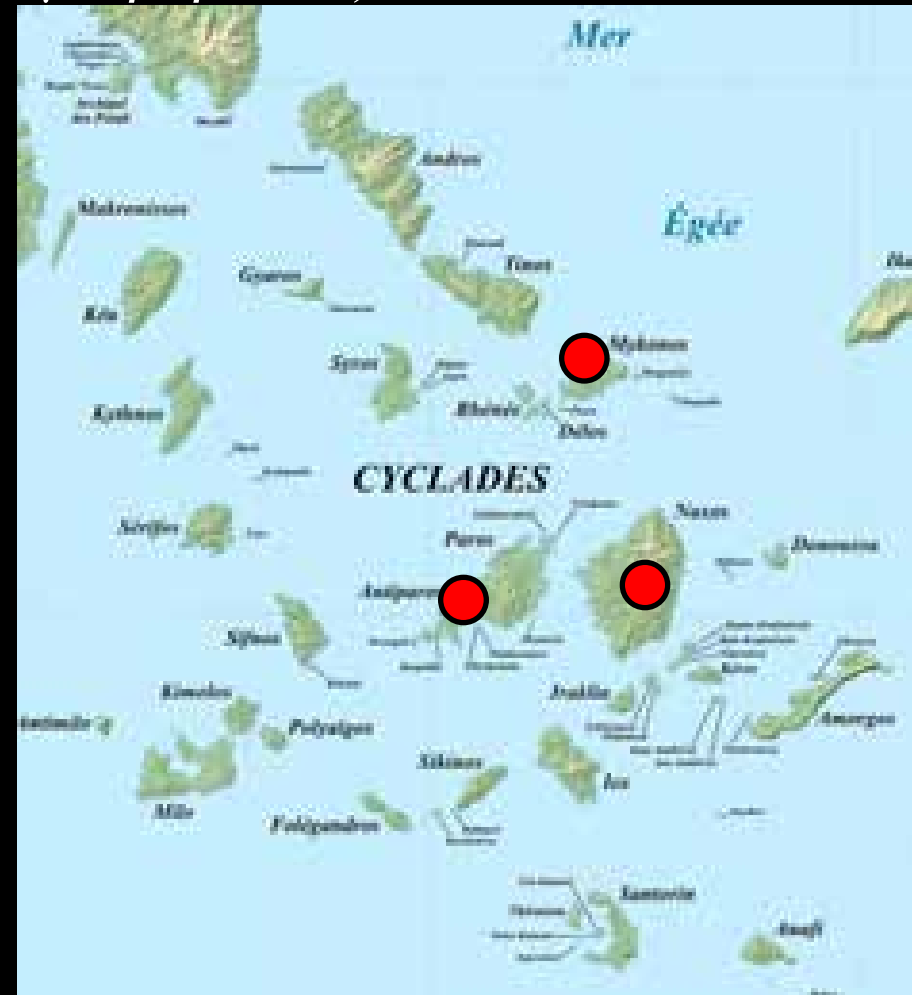
Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Σάλιαγκος & Φτελιά 5-7 στρ.) αλλά και σπήλαια (Ζας)

Ύστερη Νεολιθική (5.500-4.500 π.Χ.)

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Σάλιαγκος & Φτελιά 5-7 στρ.) αλλά και σπήλαια (Ζας)

Μεικτή αγροτική και κτηνοτροφική οικονομία (καλλιέργεια δημητριακών και οσπρίων, εκτροφή αιγοπροβάτων)

Ύστερη Νεολιθική (5.500-4.500 π.Χ.)

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Σάλιαγκος & Φτελιά 5-7 στρ.) αλλά και σπήλαια (Ζας)

Μεικτή αγροτική και κτηνοτροφική οικονομία (καλλιέργεια δημητριακών και οσπρίων, εκτροφή αιγοπροβάτων)

Απομονωμένοι, αλλά με πολιτισμικές επαφές και επιρροές από γύρω περιοχές (Δωδεκάνησα, Ηπ. Ελλάδα)

Τελική Νεολιθική (4.500-3.400 π.Χ.)

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Κεφάλα, Φτελιά) και σπήλαια (Ζας)

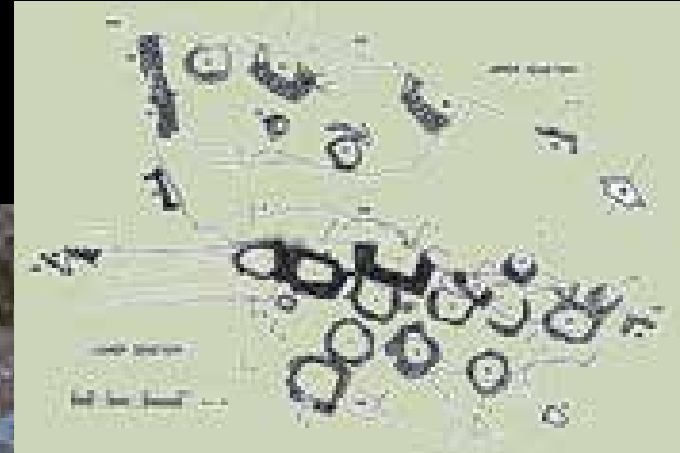

Τελική Νεολιθική (4.500-3.400 π.Χ.)

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Κεφάλα, Φτελιά) και σπήλαια (Ζας)

Έθιμα και υλικός πολιτισμός που προετοιμάζουν την ΠΕΧ

1) Οργανωμένο νεκροταφείο (Κεφάλα Κέας)

Τελική Νεολιθική (4.500-3

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Κεφάλαια, Φτελ

Έθιμα και υλικός πολιτισμός που προετοιμάζου

2) Πήλινα αφαιρετικά ειδώλια

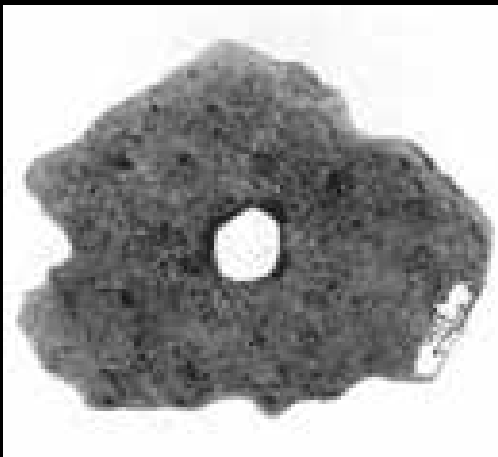
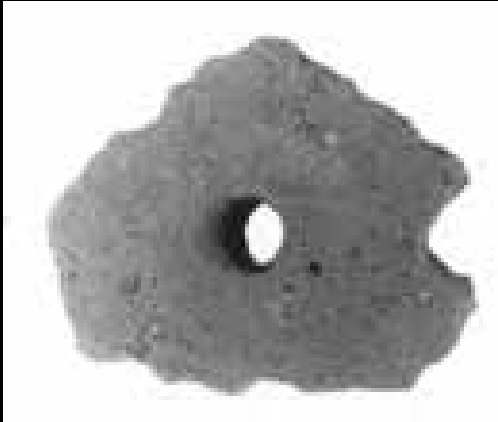

Τελική Νεολιθική (4.500-3.400 π.Χ.)

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Κεφάλα, Φτελιά) και σπήλαια (Ζας)

Έθιμα και υλικός πολιτισμός που προετοιμάζουν την ΠΕΧ

3) Μεταλλουργία (Κεφάλα) και μεταλλικά αντικείμενα (Κεφάλα, Ζας)

Τελική Νεολιθική (4.500-3.400 π.Χ.)

Μόνιμη εγκατάσταση σε χωριά (Κεφάλα, Φτελιά) και σπήλαια (Ζας)

Έθιμα και υλικός πολιτισμός που προετοιμάζουν την ΠΕΧ

4) Μακρινές επαφές

Χρυσή ταινία (Ζας)
Επαφές με Βαλκάνια

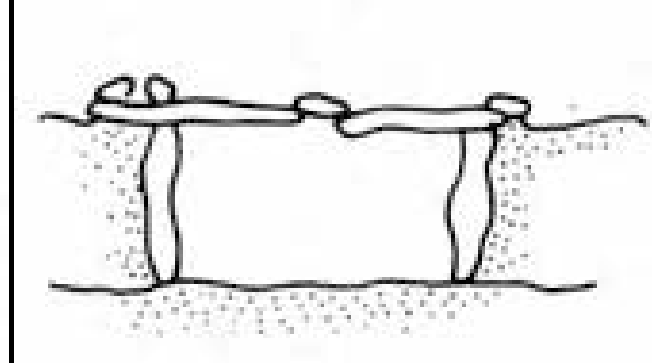
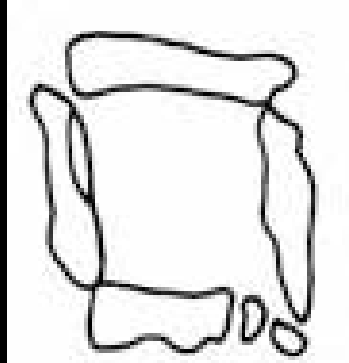
Μαρμάρινο Κύπελλο (Κεφάλα)
Επαφές με Σμύρνη

Πρωτοκυκλαδική I (3400-2800 π.Χ.)

Υλικός πολιτισμός

Εμφανίζονται όλα τα βασικά στοιχεία του υλικού πολιτισμού των Κυκλάδων της ΠΕΧ:

α) κιβωτιόσχημοι τάφοι

β) εγχάρακτη στιλβωμένη κεραμική και τυπικά σχήματα

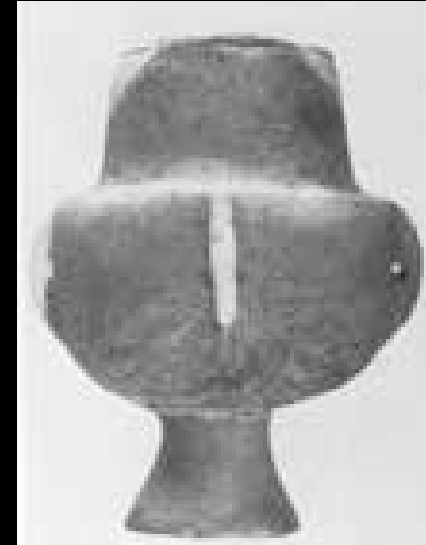

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

Υλικός πολιτισμός

Εμφανίζονται όλα τα βασικά στοιχεία του υλικού πολιτισμού των Κυκλάδων της ΠΕΧ:

γ) μαρμάρινα αγγεία

γ) μαρμάρινα ειδώλια

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

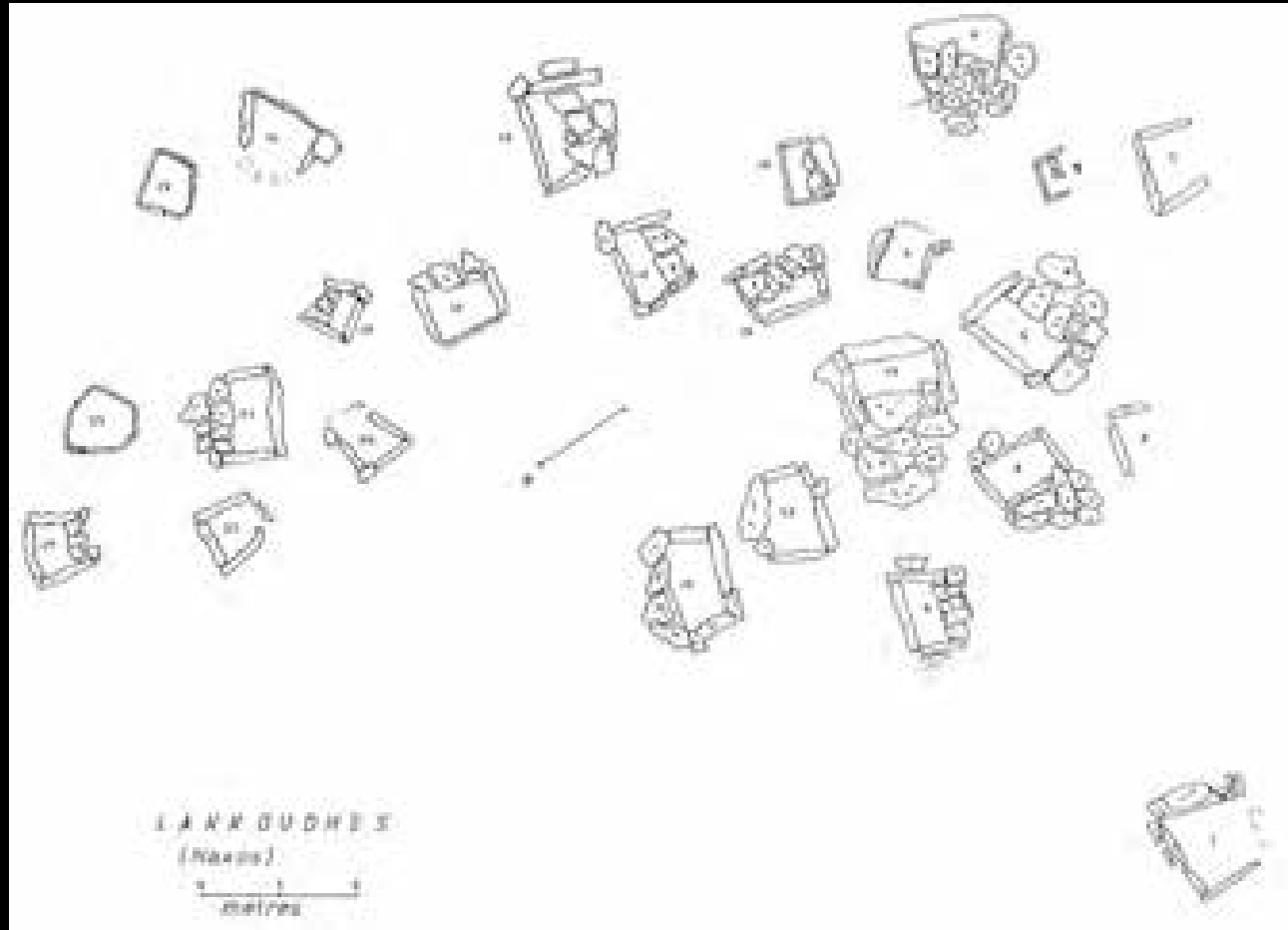
Κατοίκηση

1) Πολλές θέσεις =
δημογραφική αύξηση

2) Κατοίκηση σχεδόν
παντού = αλλαγή
τρόπου ζωής

3) Μικροί οικισμοί
Έως 1 στρ.

1-3 οικογένειες
Νεκροταφεία 10-20
τάφων, με απλές
ταφές

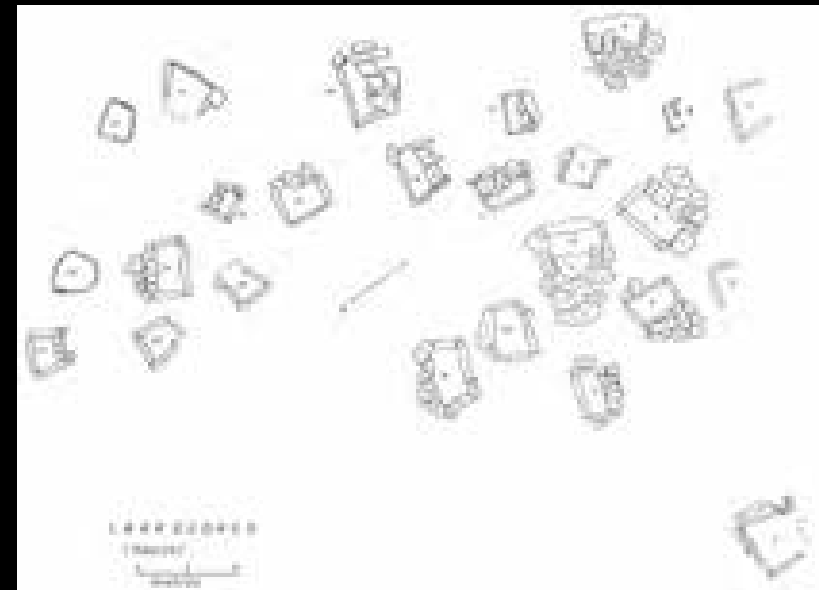
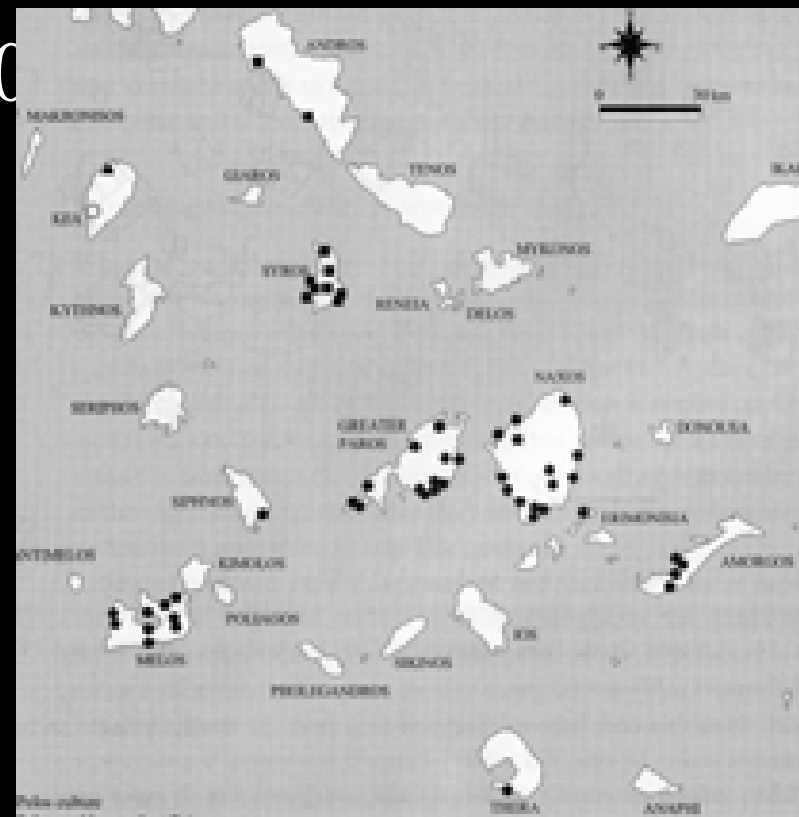

ΠΚ Ι (3400-2800)

Κατοίκηση

Η επιβίωση μικρών οικισμών απαιτεί:

- 1) Αλληλεξάρτηση, εξωγαμία, κινητικότητα
- 2) Ανάπτυξη ενδοκυκλαδικών δικτύων αλληλοϋποστήριξης
- 3) Ναυτική δραστηριότητα, επικοινωνία, εμπόριο & ανταλλαγές
- 4) Αυξημένη σημασία στο άτομο

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

Ενδοκυκλαδικό εμπόριο - ανταλλαγές

Πρώτες ύλες και αντικείμενα

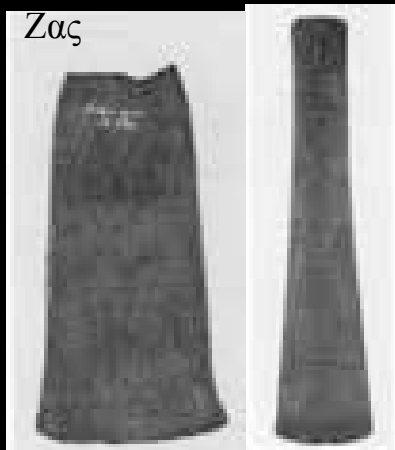
1) Οψιανός

Μήλος => Όλο το Αιγαίο

2) Μέταλλα

Δ. Κυκλάδες => Όλο το Αιγαίο

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

Θαλάσσια ταξίδια

Στρόφιλας Άνδρου
Μεγάλη οχυρωμένη
ακρόπολη της ΤΝΛ-ΠΚ Ι
ανατρέπει την εικόνα.

ΠΚ Ι

Θαλάσσια ταξίδια

Στρόφιλας Άνδρου
Μεγάλη οχυρωμένη
ακρόπολη της ΤΝΛ-ΠΚ Ι
ανατρέπει την εικόνα.

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

Θαλάσσια ταξίδια

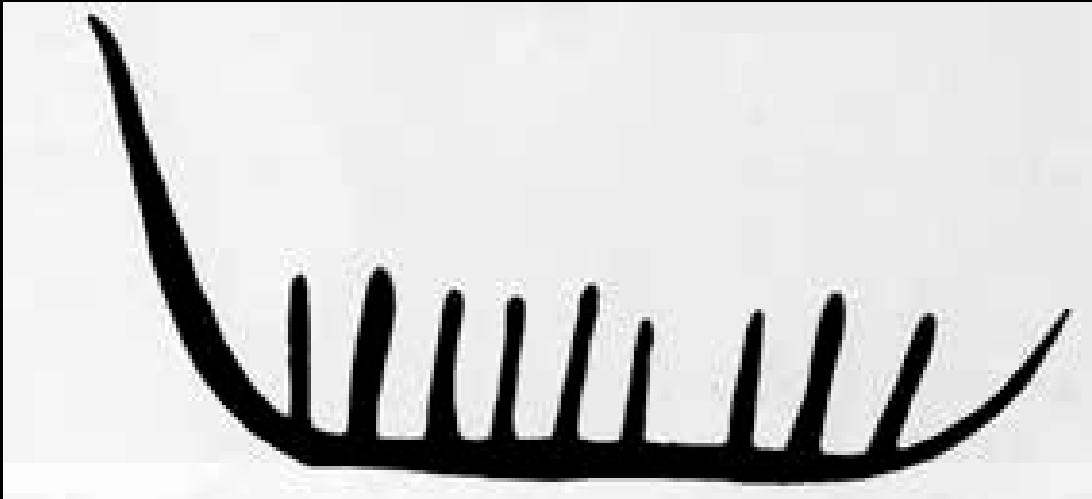
Στρόφιλας Άνδρου: εγχάρακτα πλοία της ΤΝΛ ενισχύουν την ιδέα των μεγάλων θαλάσσιων ταξιδιών ήδη από την ΤΝΛ

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

Θαλάσσια ταξίδια

Στρόφιλας Άνδρου: εγχάρακτα πλοία της ΤΝΛ ενισχύουν την ιδέα των μεγάλων θαλάσσιων ταξιδιών ήδη από την ΤΝΛ

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

Έμφαση στο Άτομο

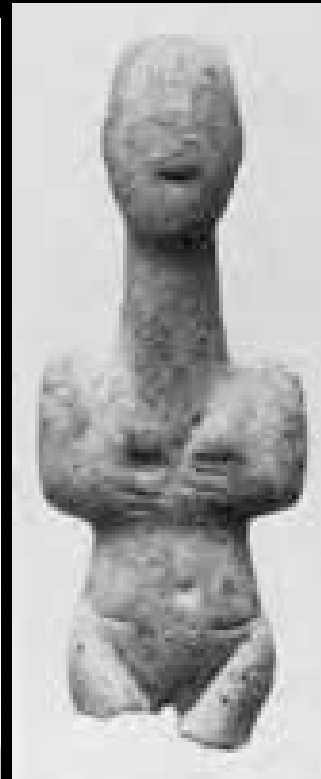
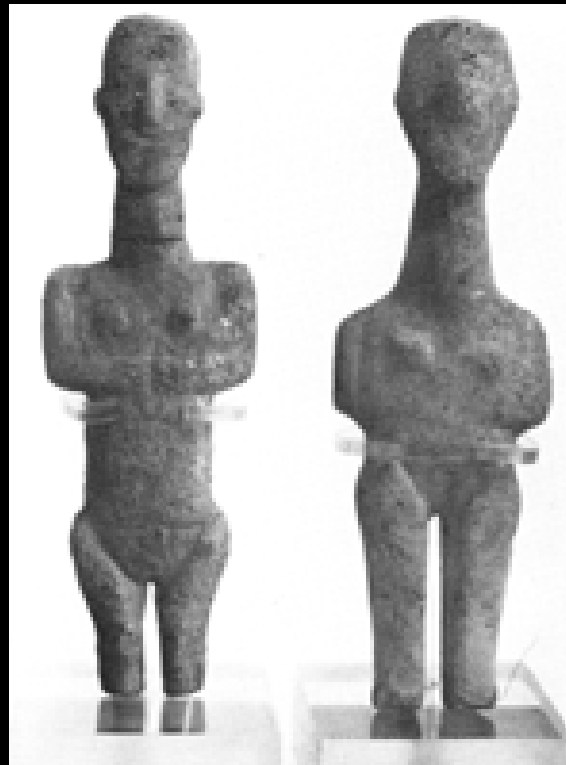
1) Ταφές Ατομικές

ΠΚ Ι (3400-2800 π.Χ.)

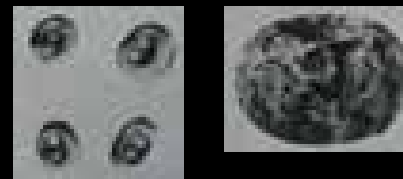
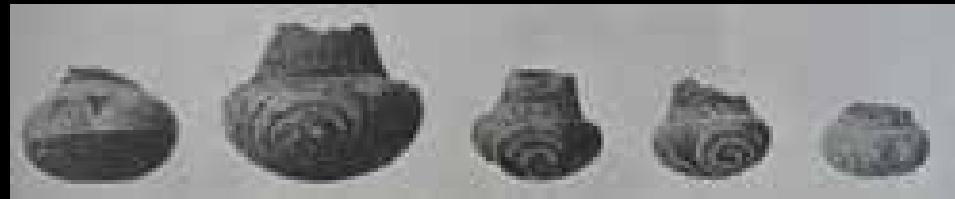
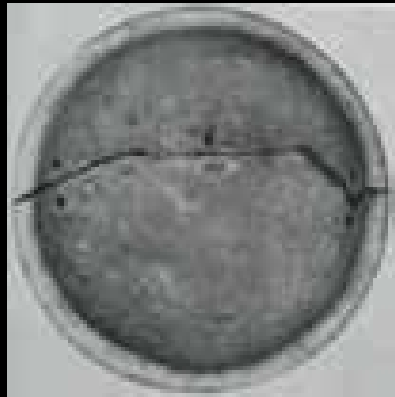
Έμφαση στο Άτομο

2) Μέσω των ειδωλίων έμφαση στη γυναικεία σεξουαλικότητα ως παράγοντα αναπαραγωγής και επιβίωσης της κοινότητας

ΠΚ Ι (3400

Εξέχοντα άτομα που αντλούν
κοινωνικό κύρος και πολιτική
δύναμη από θαλάσσια ταξίδια,
εμπόριο και πρόσβαση σε
εξωτικά αντικείμενα

Λούρος Τάφος 26

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Κατοίκηση

1) Αύξηση των μικρών εγκαταστάσεων & αγροικιών (έως 1 στρ.).

2) Ανάπτυξη λίγων μεγάλων εξέχοντων οικισμών
Ως 10 στρ.
300-500 κάτοικοι
<100 τάφοι

3) Δημογραφική αύξηση

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντες οικισμοί

2) Οι εξέχοντες οικισμοί κυριαρχούσαν στην ευρύτερη περιοχή τους:

- α) μεγάλο μέγεθος
- β) στρατηγική θέση
- γ) σύμβολα γοήτρου & αντικείμενα αξίας

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Σκάρκος, Ίος (ΠΚ ΙΙ)

- 1) Πάνω σε ύψωμα
- 2) 1000 μ από τη θάλασσα
- 3) Προστατευμένος κόλπος με αμμουδιά
- 4) Εύφορη πεδιάδα

Σκάρκος, Ίος

Σκάρκος, Ίος

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Σκάρκος

Δύο ομόκεντροι δρόμοι που σχηματίζουν
στενά περάσματα & ευρύχωρες πλατείες

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Σκάρκος

Διώροφα κτήρια με πατούρα στο ισόγειο για στήριξη ορόφου

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Σκάρκος

Πλατείες => όχι μόνο περάσματα αλλά και χώροι δραστηριοτήτων και μαγειρέματος

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Σκάρκος

Δραστηριότητες

Μαγείρεμα τροφής: ισόγειο ή
πλατείες

Αποθήκευση: όροφος

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Σκάρκος

Δραστηριότητες

Υφαντική, παρασκευή χρωμάτων,
απολέπιση λεπίδων οψιανού,
κατασκευή και χρήση λίθινων
αγγείων

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντες οικισμοί

Οι εξέχοντες οικισμοί άκμασαν:

- α) Όχι εξαιτίας γειτνίασης με καλλιεργήσιμη γη
- β) Όχι εξαιτίας γειτνίασης με φυσικούς πόρους
- γ) Εξαιτίας του ελέγχου σημαντικών θαλάσσιων περασμάτων
- δ) Εξαιτίας της δυνατότητάς τους να εξοπλίζουν πλοία και να διεξάγουν μεγάλα ταξίδια στις Κυκλάδες και το υπόλοιπο Αιγαίο

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Θαλάσσια δραστηριότητα

Τα θαλάσσια ταξίδια ήταν δύσκολα στο Αιγαίο της ΠΕΧ λόγω:

(α) καιρικών συνθηκών

(β) της διαθέσιμης ναυτικής τεχνολογίας και ναυπηγικής (κωπήλατα πλοία περιορισμένης εμβέλειας)

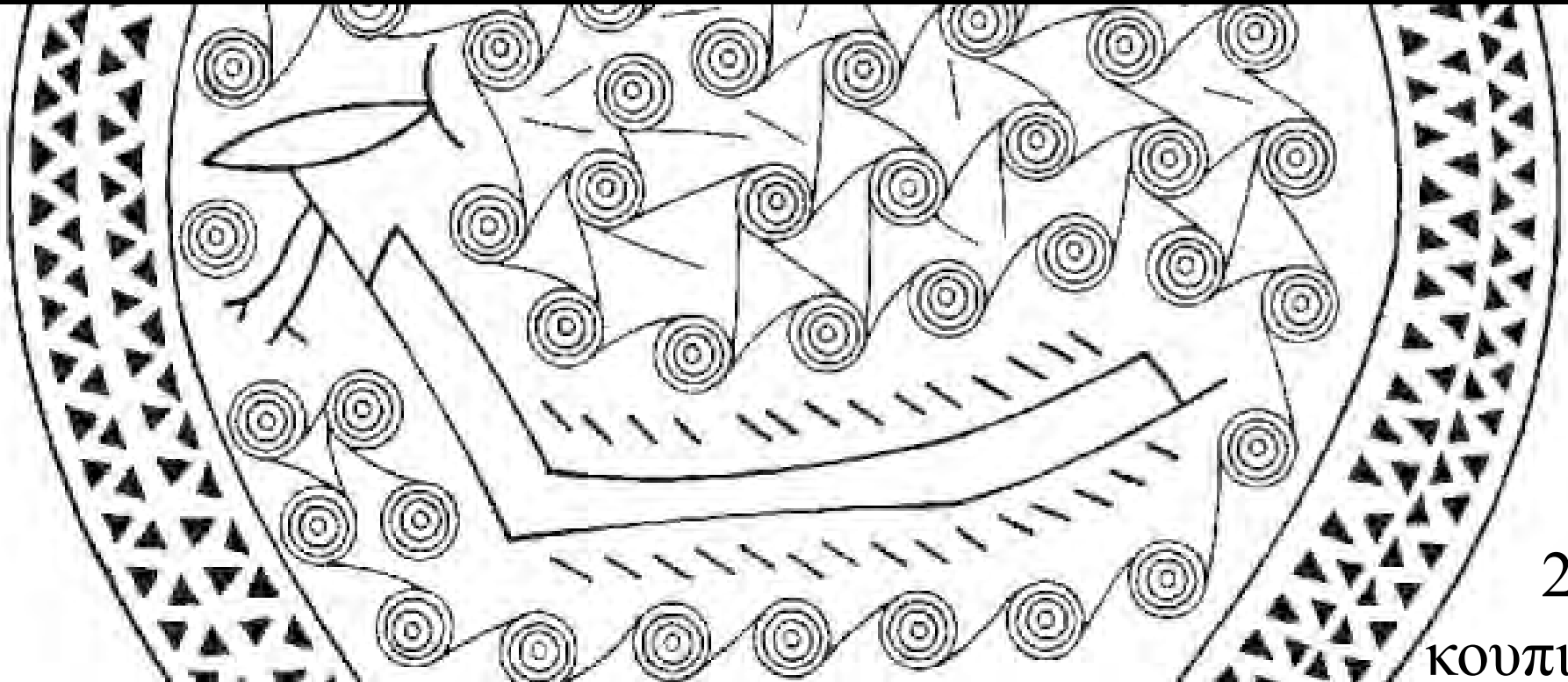

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Θαλάσσια δραστηριότητα

Τα θαλάσσια ταξίδια ήταν δύσκολα στο Αιγαίο της ΠΕΧ λόγω:

(γ) της αδυναμίας των μικρών κυκλαδικών οικισμών να διαθέσουν 20-25 νέους άνδρες κωπηλάτες για ένα επικίνδυνο ταξίδι που θα στερούσε την κοινότητα από πολύτιμη εργατική δύναμη.

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Θαλάσσια δραστηριότητα

Τα θαλάσσια ταξίδια ήταν δύσκολα στο Αιγαίο της ΠΕΧ λόγω:

(γ) της αδυναμίας των μικρών κυκλαδικών οικισμών να διαθέσουν 20-25 νέους άνδρες κωπηλάτες για ένα επικίνδυνο ταξίδι που θα στερούσε την κοινότητα από πολύτιμη εργατική δύναμη.

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Θαλάσσια δραστηριότητα

Επομένως η θαλάσσια δραστηριότητα απαιτεί:

- α) Εξέχουσες μεγάλες κοινότητες με δημογραφική ασφάλεια
- β) Άτομα με εξέχουσα κοινωνική θέση και αρχηγικές ικανότητες για να κινητοποιήσουν πληρώματα και να οργανώσουν ταξίδια

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχουσες κοινότητες

Κοινότητες με
δημογραφική
ασφάλεια:

- α) παθητικοί
εισαγωγείς
- β) διαμετακομιστικά
κέντρα
- γ) ενεργητικοί
διακινητές
- δ) πειρατικά κέντρα

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Τα δεδομένα από τα νεκροταφεία φανερώνουν την άνοδο εξέχοντων ατόμων, τα οποία συνδύαζαν ποικιλία ιδιοτήτων και δραστηριοτήτων:

- α) ναυτική τέχνη
- β) εμπόριο
- γ) μεταλλουργία
- δ) τεχνολογική εξειδίκευση για κεραμική, οψιανό, κλπ.
- ε) αρχηγικές ικανότητες

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

Χαλανδριανή

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

1) χάλκινα εγχειρίδια:

- (α) πρόσβαση στις πηγές χαλκού και στην τεχνική γνώση
- (β) συμβολισμός δυνατότητας επιβολής

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

2) Αργυρά κοσμήματα:

(α) πρόσβαση στις πηγές αργύρου και στην τεχνική γνώση

(β) υλικός πλούτος που επιδεικνύεται πάνω στο σώμα

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

3) Κυκλαδικά γυναικεία ειδώλια: πολύτιμο αγαθό για μικρές και ανασφαλείς δημογραφικά κοινότητες. Γυναίκες = τρόπαια

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

4) Χρώματα => άγνωστα σύμβολα και μηνύματα πάνω σε ειδώλια & ανθρώπινο σώμα

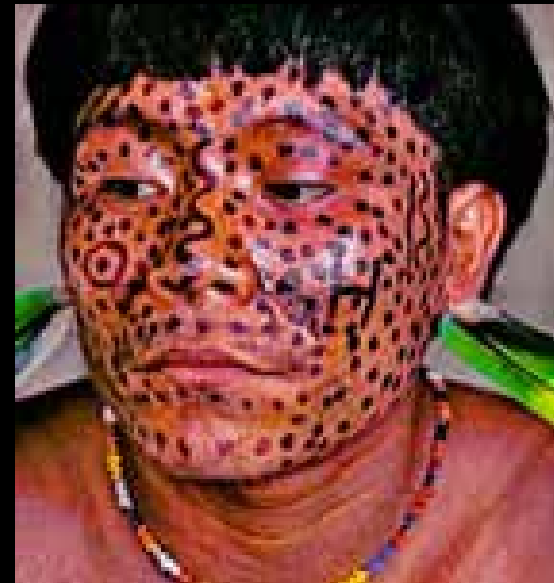
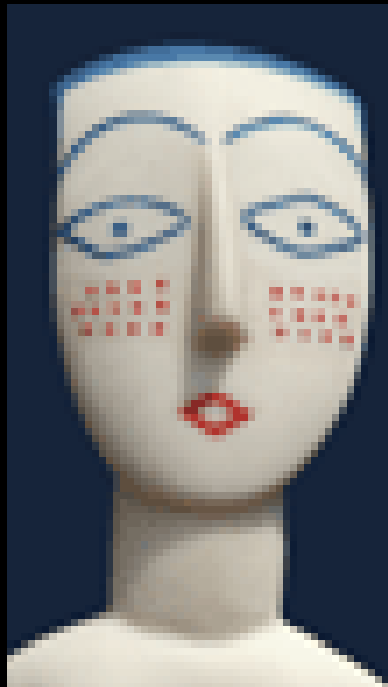

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

4) Χρώματα => άγνωστα σύμβολα και μηνύματα πάνω σε ειδώλια & ανθρώπινο σώμα

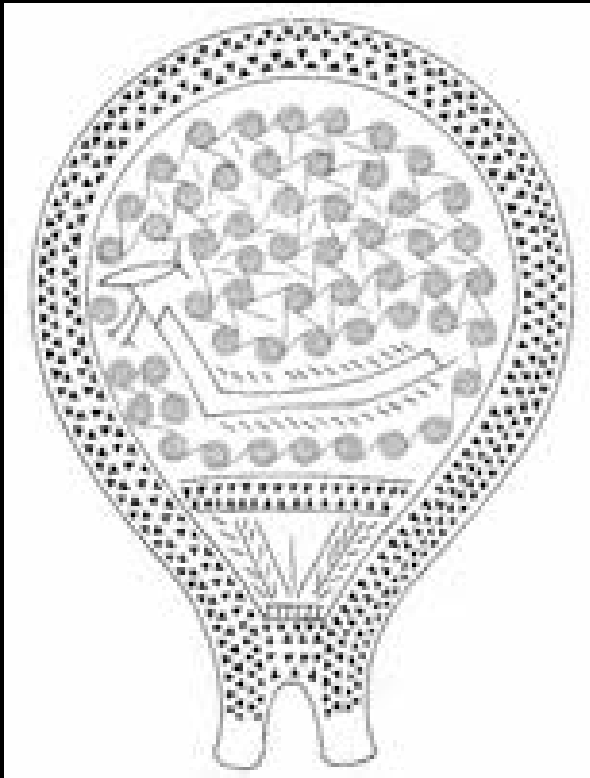

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Στους πλουσιότερους & πιο ξεχωριστούς τάφους αντικείμενα γοήτρου
=> κοινωνικό κύρος και θέση του νεκρού και των συγγενών του.

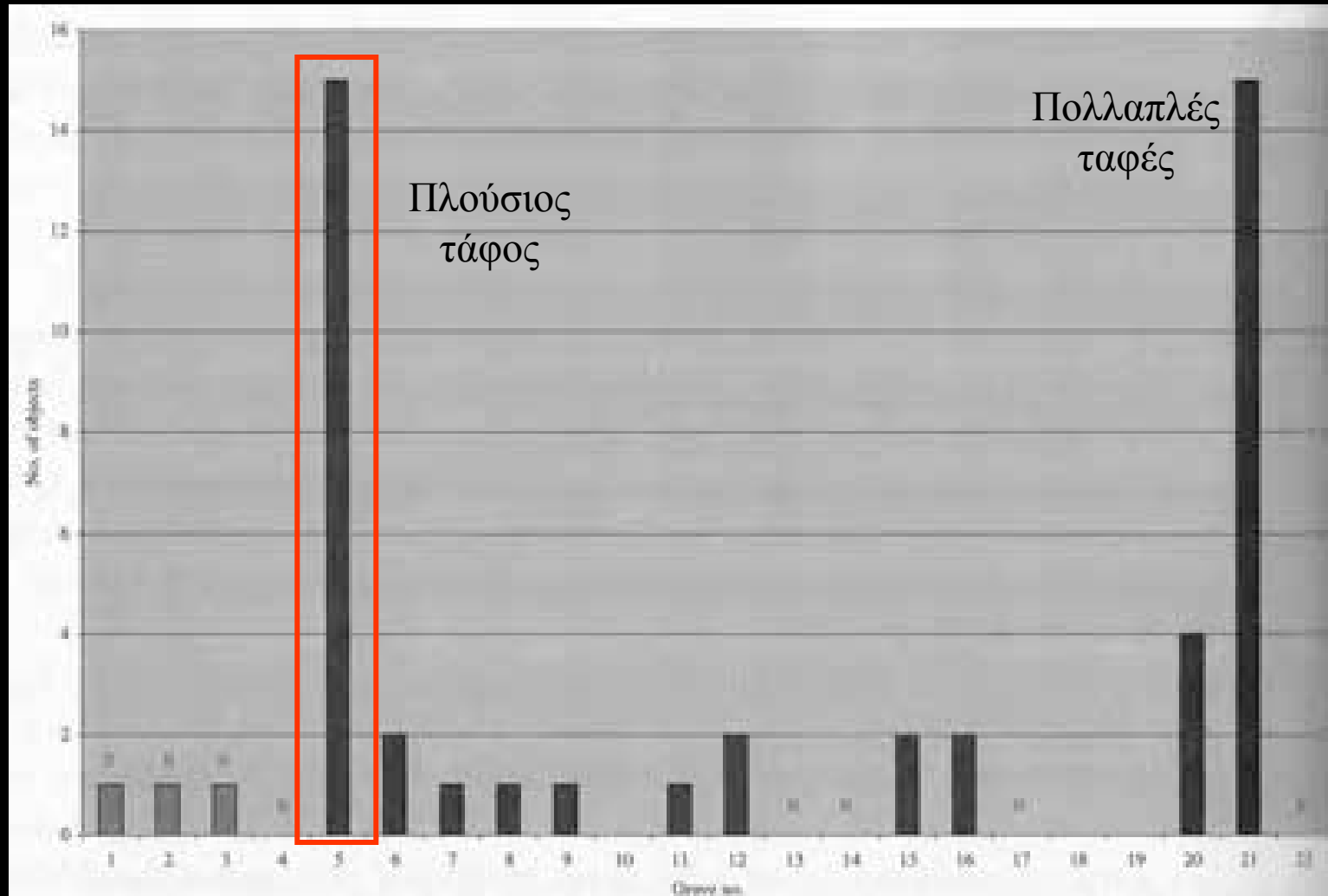
5) παραστάσεις πλοίων και θαλάσσιων θεμάτων ως σύμβολα της
ναυτικής τέχνης του νεκρού ή/και των ζωντανών συγγενών του

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Ταφική διαφοροποίηση => κοινωνική διαφοροποίηση

Αγ. Ανάργυροι

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχοντα άτομα

Χαλανδριανή
σε 183 τάφους

Ταφική διαφοροποίηση => κοινωνική διαφοροποίηση

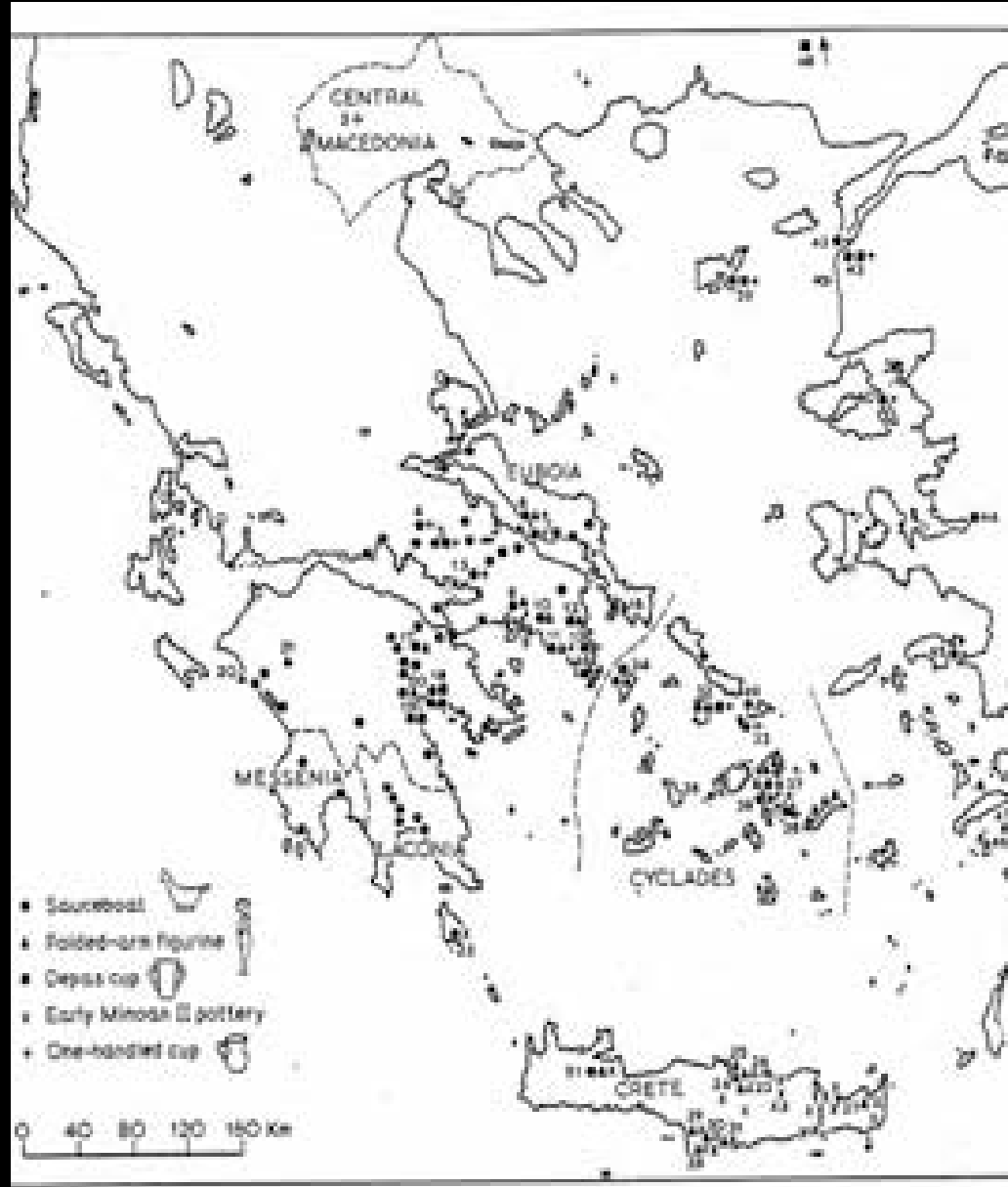
Ποσότητα κτερισμάτων ανά τάφο	Αριθμός τάφων	Αριθμός κτερισμάτων	Ποσοστό τάφων	
1	96	96	51,9 %	→ 52 %
2	28	56	15,1 %	} 23 %
3	15	45	8,1 %	
4	9	36	4,9 %	} 20 %
5	10	50	5,4 %	
6	8	48	4,3 %	
7	3	21	1,6 %	
8	1	8	0,5 %	
9	1	9	0,5 %	
10	6	60	3,2 %	} 5 %
11	1	11	0,5 %	
13	1	13	0,5 %	
14	2	28	1,1 %	
15	2	30	1,1 %	
17	1	17	0,5 %	
29	1	29	0,5 %	

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξωκυκλαδικά δίκτυα επαφών

«Διεθνές Πνεύμα» ή
Πολιτιστική «Κοινή»
στο Αιγαίο της ΠΕΧ

Φαινόμενο που εκδηλώνεται
κυρίως με την ευρεία διάδοση
κυκλαδικών αντικειμένων
όπως...

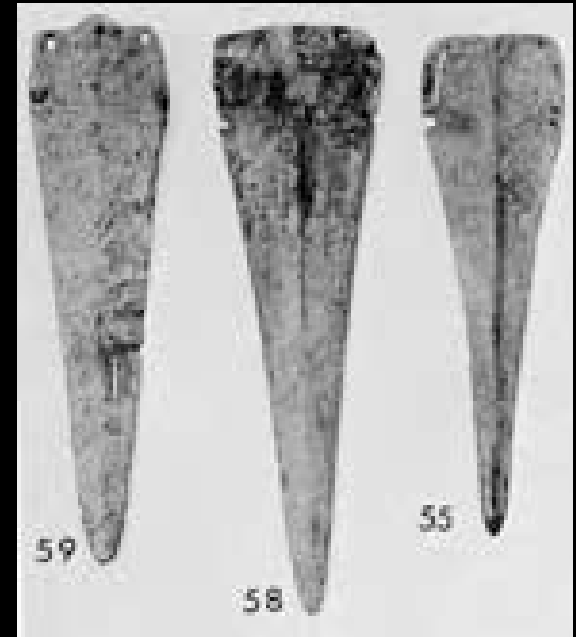
ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Μαρμάρινα ειδώλια

Μαρμάρινα αγγεία

Χάλκινα & αργυρά εγχειρίδια

Οστέινες χρωματοθήκες

Κεραμική

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Κινητήριοι μοχλός του «Διεθνούς Πνεύματος» η μεγάλη ζήτηση για πρώτες ύλες των Κυκλάδων.

Κύθνος: χαλκός

Σέριφος: χαλκός

Σίφνος: άργυρος
μόλυβδος

Μήλος: οψιανός

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Προβλήματα

Δεν υπάρχουν στοιχεία ότι τοπικές κοινότητες έλεγχαν την πρόσβαση στις πηγές.

Επομένως, το σημαντικότερο ρόλο στην προμήθεια των πρώτων υλών είχαν εκείνες οι ομάδες ανθρώπων ή οι εξέχουσες κοινότητες που μπορούσαν:

1) Λόγω δημογραφικού μεγέθους να επανδρώνουν πλοία, να ταξιδεύουν στις πηγές & να προμηθεύονται απευθείας την πρώτη ύλη, χωρίς παρεμβολή μεσαζόντων.

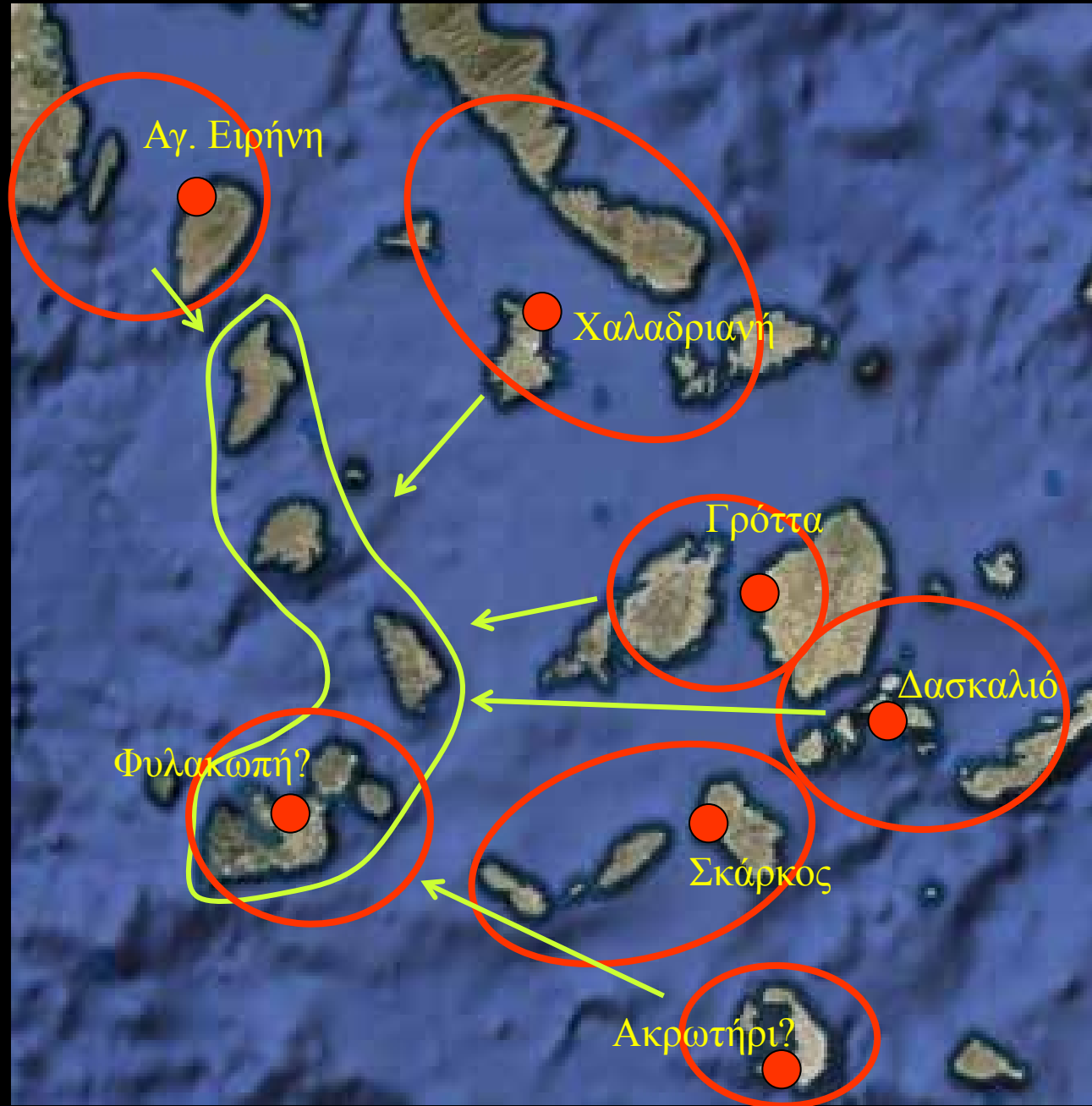
2) Λόγω στρατηγικής θέσης να ελέγχουν τη διακίνηση των πρώτων υλών από και προς τις πηγές, βοηθώντας (φιλοξενία) ή παρενοχλώντας (πειρατεία) τους ταξιδιώτες.

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξέχουσες κοινότητες

Κοινότητες με
δημογραφική
ασφάλεια:

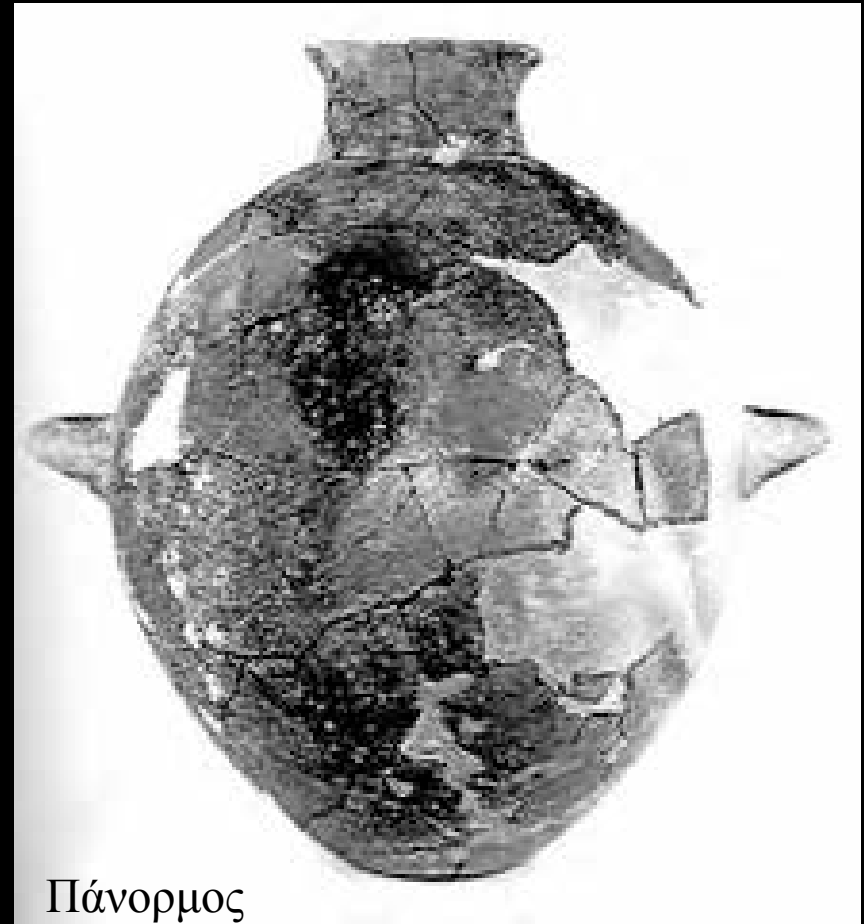
- α) παθητικοί
εισαγωγείς
- β) διαμετακομιστικά
κέντρα
- γ) ενεργητικοί
διακινητές
- δ) πειρατικά κέντρα

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Στα ταξίδια αυτά δεν διακινούνται και ανταλλάσσονται μόνο πρώτες ύλες (οψιανός, μέταλλα) αλλά και:

1) Χρηστικά αγγεία για μεταφορά (αμφορείς)

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Στα ταξίδια αυτά δεν διακινούνται και ανταλλάσσονται μόνο πρώτες ύλες (οψιανός, μέταλλα) αλλά και:

2) Εξωτικά αντικείμενα πολυτελείας (γραφτή κεραμική, κοσμήματα)

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Στα ταξίδια αυτά δεν διακινούνται και ανταλλάσσονται μόνο πρώτες ύλες (οψιανός, μέταλλα) αλλά και:

3) Διατροφικά είδη
(δημητριακά, καρποί)

4) Ιστορίες, εμπειρίες, γνώση για
μακρινά εξωτικά μέρη & ανθρώπους

ΠΚ ΙΙΑ (2800-2400 π.Χ.)

Η διακίνηση και απόκτηση αυτών των αγαθών, προϊόντων και πρώτων υλών δημιουργούσαν πλούτο, δόξα, κοινωνικό κύρος, πολιτική δύναμη.

Τα παραπάνω εκφράζονταν, επιδεικνύονταν ή διεκδικούνταν με απόθεση συμβολικών αντικειμένων στις ταφές.

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξωκυκλαδικό εμπόριο:

Σημαντικές θέσεις σε γειτονικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από:

Κυκλαδικές εισαγωγές

Ντόπιες απομιμήσεις
κυκλαδικών προϊόντων

Ντόπια αντικείμενα από
κυκλαδικές πρώτες ύλες

Ντόπια αντικείμενα από
ντόπιες πρώτες ύλες

ΠΚ ΠΑ (2800-2400 π.Χ.)

Εξωκυκλαδικό εμπόριο:

Η χρήση τέτοιων αντικειμένων και η εναπόθεσή τους σε τάφους δεν δηλώνει την κυκλαδική καταγωγή των κατοίκων (θεωρίες κυκλαδικού αποικισμού) αλλά:

- 1) Συμμετοχή σε δίκτυα ανταλλαγών με Κυκλαδες
- 2) Πρόσβαση σε εξωτικά προϊόντα, πρώτες ύλες και αγαθά
- 3) Υψηλή κοινωνική θέση, κύρος και πολιτική δύναμη

Τα Κυκλαδικά γίνονται παν-αιγαιακά αντικείμενα επίδειξης πλούτου, κύρους και δύναμης

ΠΚ ΠΑ (2800

Η διακίνηση αντικειμένων και πρώτων υλών γίνονται από εξέχουσες παράλιες κυκλαδικές και εξωκυκλαδικές κοινότητες

Και αυτά κατόπιν διοχετεύονται στην ενδοχώρα όπου υπάρχει ζήτηση για κυκλαδικά εξωτικά προϊόντα στο πλαίσιο στρατηγικών επίδειξης και κοινωνικής ανάδειξης.

Όμως, τι κερδίζουν οι Κυκλαδίτες από αυτό το εμπόριο;

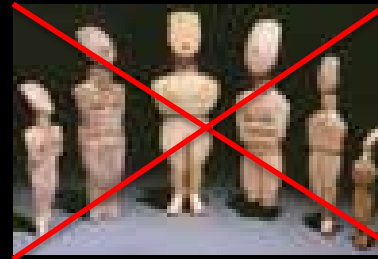
- 1) Φθαρτά υλικά αγαθά
- 2) Άυλα αγαθά (δόξα, φήμη, κύρος)

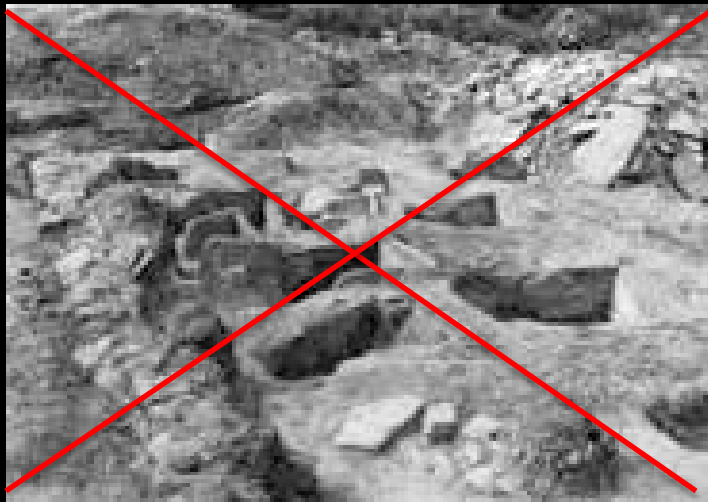
ΠΚ ΙΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Αρχαιολογικά Δεδομένα στις Κυκλάδες:

1) Δραματικές αλλαγές στον υλικό πολιτισμό (τέλος παραγωγής μαρμάρινων ειδωλίων & αγγείων)

2) Δραστικός περιορισμός τάφων. Αλλαγή στα ταφικά έθιμα & περιορισμένο ενδιαφέρον για την ταφή

ΠΚ ΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Αρχαιολογικά Δεδομένα στις Κυκλάδες:

3) Νέα μεταλλόμορφα
κεραμικά σχήματα με
επιρροές από τη Μικρά
Ασία

4) Κασσίτερος και
μεταλλουργικές
πρακτικές ανατολικής
προέλευσης.

ΠΚ ΙΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Αρχαιολογικά Δεδομένα στις Κυκλάδες:

5) Τα νέα κεραμικά σχήματα και ο κασσιτερούχος χαλκός εμφανίζονται κυρίως σε νέες θέσεις με οχυρώσεις και στρώματα καταστροφής.

Μικροί οχυωμένοι
δυσπρόσιτοι οικισμοί 5
στρεμμάτων

100-200 κάτοικοι

Καστρί, Πάνορμος, Μαρκιανή,
Δήλος. Δασκαλειό

ΠΚ ΙΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Καστρί, Σύρος (ΠΚ ΙΙΒ)

- 1) Δυσπρόσιτος οχυρωμένος λόφος
- 2) Καθόλου καλλιεργήσιμη γη
- 3) 500 μ από θάλασσα
- 4) Απόκρημνες ακτές & αμμουδιά

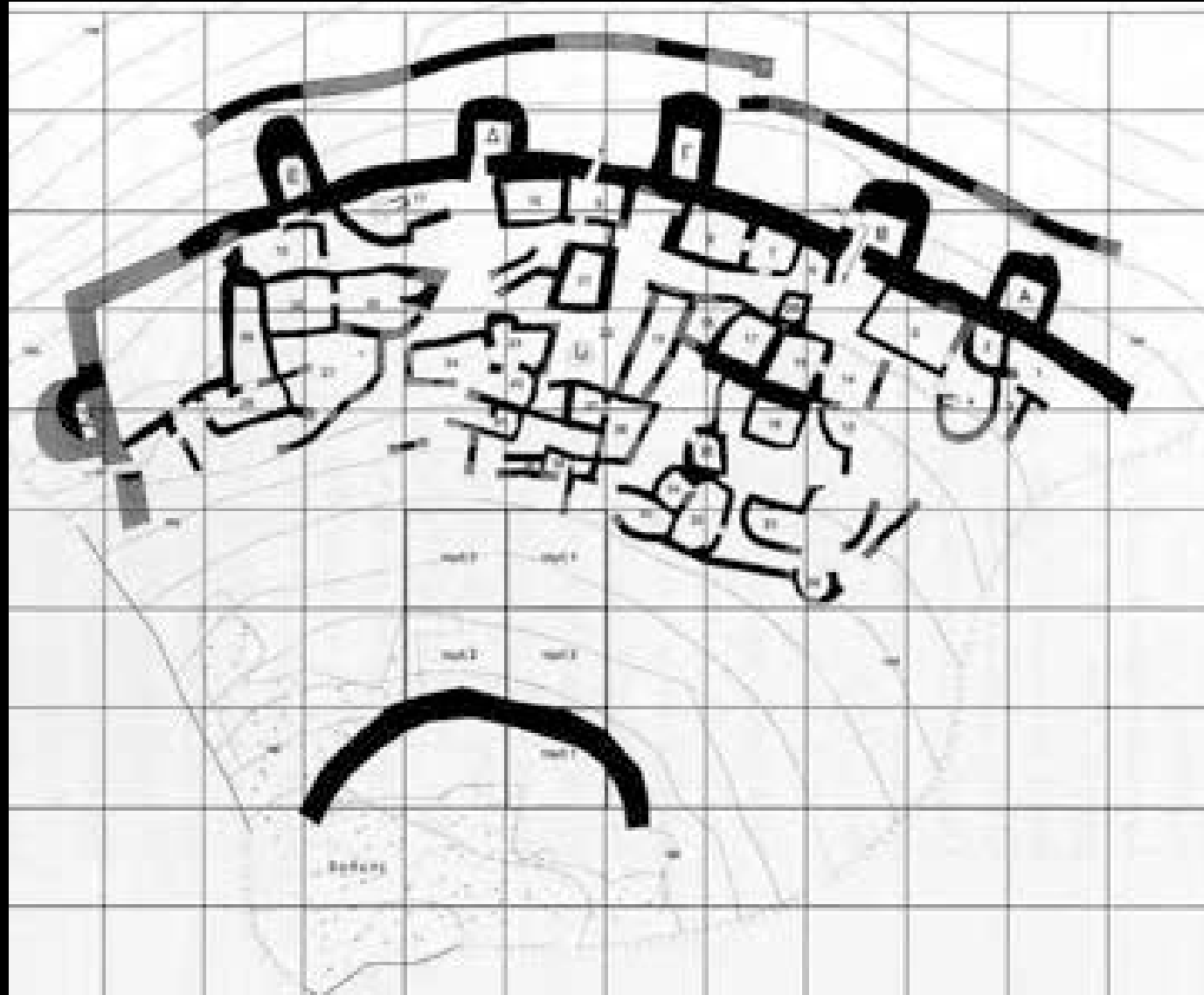

ΠΚ ΙΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Καστρί

Τειχισμένος από
τρεις πλευρές:

- 1) Προτείχισμα
- 2) Κύριο τείχος
- 3) Πεταλόσχημοι
προμαχώνες
- 4) Εσωτερικός
πύργος

Πεταλόσχημοι προμαχώνες

ΠΚ ΠΒ (2400-2300 π.Χ.)

Καστρί

Σπίτια μονώροφα, μικρά, με 1-2 δωμάτια.

ΠΚ ΙΙΒ (240

Καστρί, Σύρος (ΠΚ ΙΙΒ)

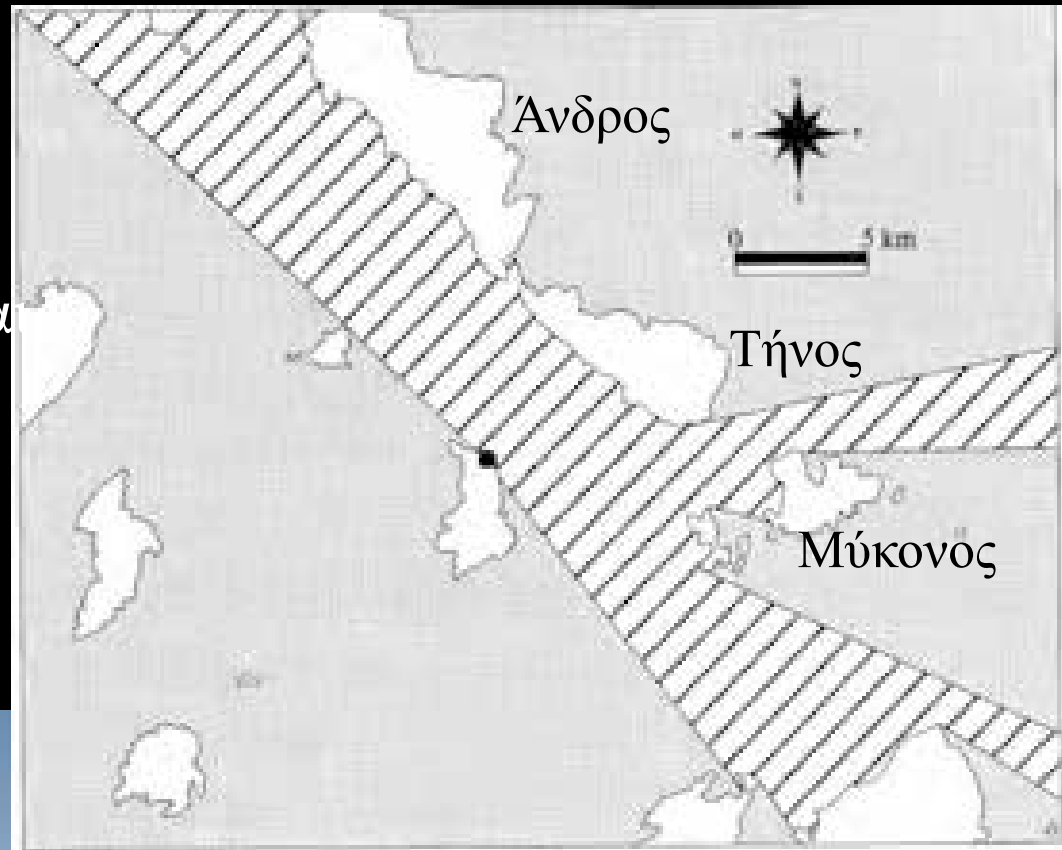
Πρόβλημα: γιατί το Καστρί βρίσκεται στη βόρεια Σύρο, και όχι στην ευφορότερη, ομαλότερη και προσφορότερη για γεωργία νότια Σύρο.

ΠΚ ΙΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Καστρί, Σύρος (ΠΚ ΙΙΒ)

Πρόβλημα: γιατί το Καστρί βρίσκεται στη βόρεια Σύρο, και όχι στην ευφορότερη, ομαλότερη και προσφορότερη για γεωργία νότια Σύρο.

ΠΚ ΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

Στην ΠΚ ΙΒ οι νέοι οικισμοί που εμφανίζονται είναι κοντά αλλά έχουν δύσκολη πρόσβαση στη θάλασσα: Καστρί, Πάνορμος, Μαρκιανή, Κύνθος

ΠΚ ΠΒ (2400-2300 π.Χ.)

Συμπεράσματα

Επομένως στην ΠΚ ΠΒ βασικό κριτήριο επιλογής δεν ήταν η πρόσβαση στη θάλασσα αλλά η προφύλαξη από τη θάλασσα και ο οπτικός έλεγχος περασμάτων

Καστρί

Πάνορμος

ΠΚ ΙΒ (2400-2300 π.Χ.)

1) Τα αγγεία ανατολικής επιρροής είναι λίγα & αντιστοιχούν σε μία περιορισμένη κατηγορία αγγείων πόσης και σερβιρίσματος

2) Επομένως, πρόκειται για εξωτικά αντικείμενα που μπορεί να μην αντικατοπτρίζουν την ανατολική καταγωγή αλλά την ιδιαίτερη κοινωνική θέση αυτών που τα χρησιμοποιούσαν

ΠΚ ΙΙΙ (2300-2000 π.Χ.)

Αρχαιολογικά Δεδομένα στις Κυκλάδες:

1) Εγκατάλειψη πολλών οικισμών:
Αγ. Ειρήνη, Σκάρκος, Πάνορμος,
Δασκαλειό, Καστρί, Μαρκιανή.
Μόνο η Αγ. Ειρήνη επανακα-
τοικείται μετά από λίγους αιώνες.

2) Εμφάνιση αστικών κέντρων και
συγκέντρωση του πληθυσμού ενός
νησιού σε έναν κεντρικό οικισμό

3) Το νέο, αστικό, μοντέλο
κατοίκησης υποδηλώνει μεγάλες
αλλαγές στον τρόπο ζωής, την
οικονομία και την κοινωνία.

ΠΚ ΙΙΙ (2300-2000 π.Χ.)

Βασικότερο αίτιο της αλλαγής ίσως είναι η υιοθέτηση του πανιού από τους κατοίκους της Κρήτης στην ΠΜ ΙΙΙ/ΜΜ ΙΑ περίοδο.

Πανί

Κουπιά

ΠΚ ΙΙΙ (2300-2000 π.Χ.)

Η υιοθέτηση του πανιού οδήγησε σε μεγάλες αλλαγές

- 1) Σχεδιασμός και σχήμα πλοίων: ανθεκτικότερα, πλατύτερα και με βαθύτερη καρίνα
- 2) Εμβέλεια ταξιδιών: διπλάσια ως τριπλάσια ημερήσια εμβέλεια σε σχέση με τα κανό της ΠΚ περιόδου.
- 3) Δυνατότητες ναυσιπλοΐας: μπορούν να πλεύσουν με αντίθετα ρεύματα και με (σχεδόν) αντίθετο άνεμο
- 4) Μεταφορά φορτίων: βαθύτερο κύτος, μεγαλύτερες ποσότητες φορτίων, μικρότερη ανθρώπινη προσπάθεια, λιγότερο πλήρωμα
- 5) Κοινωνική σημασία της ναυσιπλοΐας: αλλάζει ο χαρακτήρας των οικισμών και των ατόμων που την ελέγχουν
- 6) Χωροταξία οικισμών: αλλάζουν τα στρατηγικά σημεία και οι απαιτήσεις για προσάραξη πλοίων

ΠΚ ΙΙΙ (2300-2000 π.Χ.)

Συμπέρασμα

- 1) Η εμφάνιση του πανιού (ΠΧ ΙΙΙ-ΜΧ Ι) και η εμπορική δραστηριότητα των πρώτων μινωικών ανακτόρων (ΜΧ Ι-ΙΙ) επέφεραν δραματικές αλλαγές στη ναυσιπλοΐα, το εμπόριο και τα δίκτυα μεταφορών
- 2) Άλλες θέσεις παρήκμασαν και εγκαταλείφθηκαν λόγω απουσίας κατάλληλων αγκυροβολίων, άλλες προσαρμόστηκαν και άλλες ιδρύθηκαν για να εξυπηρετήσουν τα νέα δίκτυα
- 3) Από τη ΜΚ και εξής μερικές θέσεις θα αναπτύξουν ιδιαίτερες επαφές με τη μινωική ανακτορική Κρήτη, αποτελώντας διαμετακομιστικά κέντρα και σταθμούς του κρητικού εμπορίου

ΠΚ ΙΙΙ (2300-2000 π.Χ.)

7) Οικισμοί που
ακμάζουν ως σταθμοί
του μινωικού εμπορίου:
Ακρωτήρι, Φυλακωπή,
Αγ Ειρήνη, Καστρί
Κυθήρων

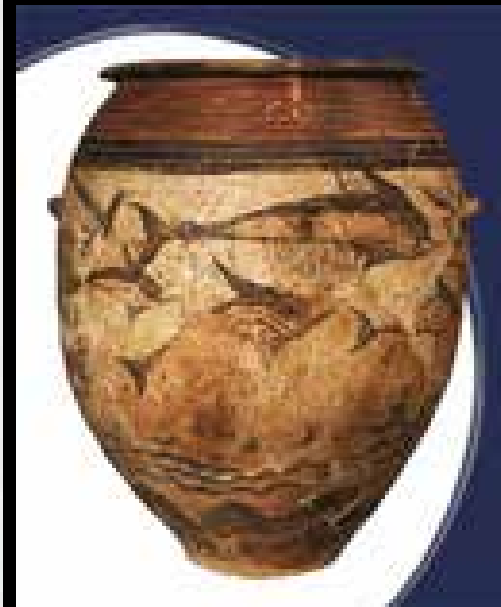
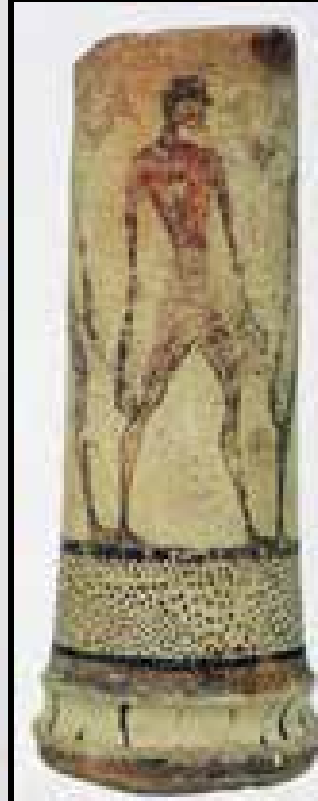
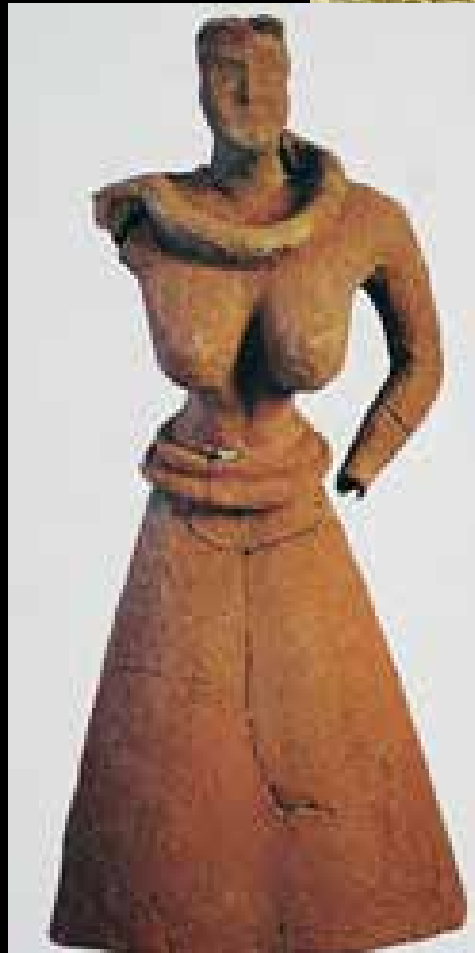

ΜΚ – ΥΚ Ι (2000-1450 π.Χ.)

7) Οικισμοί που ακμάζουν ως σταθμοί του μινωικού εμπορίου: Ακρωτήρι, Φυλακωπή, Αγ Ειρήνη, Καστρί Κυθήρων

8) Κεραμική, τοιχογραφίες, λίθινα αγγεία με έντονες μινωικές επιρροές

9) Το φαινόμενο αρχίζει στη ΜΕΧ και εντείνεται στην ΥΕΧ